

Výstava Lidé odvedle je součástí dlouhodobého projektu, který usiluje o změnu postoje veřejnosti k lidem se zdravotním postižením.

Hlavním cílem výstavy je zprostředkovat návštěvníkům, jak vypadá svět lidí se zrakovým, sluchovým a tělesným postižením, jak je možné tato postižení alespoň částečně kompenzovat a že i hendikepovaní lidé prožívají stejně šťastné a zajímavé okamžiky jako lidé zdraví. Návštěvníci si prakticky vyzkouší, jak s lidmi s postižením správně komunikovat a jak jim citlivě a přitom účinně nabídnout pomoc.

Připravili jsme pro vás materiály pro použití

- 1) Před výstavou – úvod do tématu, rozšíření a upřesnění znalostí o tématu zdravotního postižení, nápady na aktivity s dětmi
- 2) Video a odkazy
- 3) Na výstavě – pracovní list
- 4) Reflexe po výstavě - co si odnáším? Co mne překvapilo, co udělám, když uvidím někoho s hendikepou?

1) Před výstavou

Celá výstava bude probíhat jako netradiční výlet. Jak si může člověk se zrakovým, sluchovým nebo tělesným postižením vybrat trasu na výlet? Jak si sbalí věci, jak si kupuje lístek neslyšící, jak se cestuje autobusem na vozíku? Děti se po úvodní diskuzi s muzejním pedagogem vydají v malých skupinkách na cestu po sedmi stanovištích, kde plní zadané úkoly do pracovního listu. Mají možnost si vše osahat a samy vyzkoušet, dozvědět se mnoho zajímavostí.

Před návštěvou doporučujeme popovídat si se žáky a studenty na dané téma.

Motto: Buďme k sobě navzájem všímaví

Přípravná hodina může to trvat jednu hodinu nebo i několik vyučovacích hodin...Z nabídky si vyberte aktivity, které odpovídají věku vašich dětí (nebo se svým zaměřením nějak hodí právě do vaší třídy) a budou vás bavit 😊

A pro odvážné máme výzvu ... přijďte k nám na výstavu jako němí, zvládnete celou cestu nemluvit? A zvládnete to, i když nebude mluvit paní učitelka? 😊

Lidé odvedle

Cíle přípravné hodiny

Cílem je seznámit se s některými druhy zdravotního postižení, jaká postižení známe a jak vznikají, a vyzkoušet si, jak postižení může člověka omezovat a jakou mu správně nabídnout pomoc.

😊 Půjdeme na zážitkovou výstavu, abychom si vyzkoušeli, jak se žije lidem s postižením a jaké kompenzační pomůcky postiženým lidem pomáhají, jak se používají a jak můžeme těmto lidem pomoci i my.

Zdravotní postižení je určitá odchylka ve [zdravotním](#) stavu člověka, která jej omezuje v určité [činnosti](#) (pohyb, kvalita života, uplatnění ve společnosti).

Jaké druhy postižení znáte? (sluchové, zrakové, tělesné, mentální, řečové, kombinované, nemocné civilizačními chorobami).

Nejčastějšími příčinami zdravotních postižení jsou:

- dědičnost
- příčiny vzniklé v prenatálním a postnatálním období (užívání nevhodných léčiv, drog, alkoholu, komplikovaný porod)
- nemoci
- úrazy

My se nyní budeme zabývat sluchovým, zrakovým a tělesným postižením.

Víte, které z postižení je nejčastější? (sluchové postižení).

Specifika života se sluchovým postižením

Sluchové postižení omezuje především komunikaci.

Pomůcky:

Interaktivní tabule, počítač nebo videopřehrávač

Text Komunikace se sluchově postiženými

Děláme běžné věci jinak aneb den v životě osoby se sluchovým postižením

Osobnosti mezi námi aneb slavní se zrakovým postižením

Napadlo vás někdy, jaké by to bylo neslyšet? Jak byste se dorozuměli s okolím? Setkali jste se někdy s neslyšícím?

- Poškození sluchu je u každého velmi individuální (částečné poškození sluchu, úplná ztráta sluchu)
- Každému vyhovuje jiný způsob komunikace v závislosti na míře a typu postižení. (odezírání, prstová abeceda – dvouruční nebo jednoruční, znakový jazyk, ...)
- Sluchové postižení může mít různé příčiny (vrozené nebo získané úrazem či nemocí)

➤ **Video: Ukázka českého znakového jazyka: *Jeden svět: Film NESLYŠÍCÍ SYN - rozhovor***

<https://www.youtube.com/watch?v=H-diB2QzPls> (stačí jen ukázka, cca 1 minuta)

To, co jste viděli se nazývá český znakový jazyk. Používá se k dorozumívání mezi neslyšícími.

Umíte někdo tento jazyk?

Český znakový jazyk patří mezi světové jazyky stejně jako třeba angličtina nebo španělština. Pro jeho porozumění je nutné se jej naučit stejně jako každý jiný cizí jazyk. Abychom mu mohli rozumět, museli bychom se tento jazyk naučit nebo pro nás musí být překládán...

➤ **Video: Ukázka českého znakového jazyka s titulky: *Komunikace s neslyšícími - part 01***

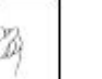

https://www.youtube.com/watch?v=p4bRpGfdzPA&feature=emb_rel_end (stačí ukázka, cca 1 min).

Aktivita 1: Neslyším. Jak můžeme komunikovat s lidmi, kteří špatně slyší? Zkuste se domluvit bez použití slov a zvuků. „Řekněte“ sousedovi, co jste měli dnes k snídani, na co se dnes těšíte, co jste dělali včera večer... zeptejte se ho na něco, co vás zajímá...

Aktivita 2: Vyzkoušejte si dorozumět pomocí dvouruční prstové abecedy. Řekněte susedovi, jak se jmenují členové vaší rodiny, jestli máte zvíře a jak se jmenuje,

Prstová abeceda (dvouruční)

Tuto prstovou abecedu mohou používat neslyšící

								
A	B	C	D	E	F	G	H	I
								
J	K	L	M	N	O	P	Q	R
								
S	T	U	V	W	X	Y	Z	

Příklad:

Aktivita 3: Zkoušíme znakovat. Na adrese <http://ruce.cz/slovník> naleznete online překlad do českého znakového jazyka. Naučte se několik slov.

Sluchové postižení neznamená obvykle žádnou odlišnost v myšlení, učení nebo prožívání, člověk se sluchovým postižením má stejná přání a touhy jako ostatní
 Lidé se sluchovým postižením mohou žít běžný život, jen někdy potřebují naši pomoc nebo speciální pomůcky
 Možnost lidí se sluchovým postižením zapojit se do běžného života někdy omezují různé překážky, které je ale možné odstranit

Pomůcky, které pomáhají osobám se sluchovým postižením: naslouchadla, kochleární implantát, překlady, tužka a papír.. a mnoho dalších – více v textu Děláme běžné věci jinak aneb den v životě osoby se sluchovým postižením.

Komunikace:

- **Video : Komunikace se sluchově postiženým – Instruktažní video přímo pod Metodikami „Nádraží“ (3:20 min)**

Aktivita 4: Ve skupinách se zamyslete nad otázkami:

Co mohou takto postižení lidé dělat? Mohou sportovat? Znáte někoho takto postiženého? Znáte nějakou organizaci, která pomáhá? Co myslíte, že takový člověk potřebuje? Jak byste s ním komunikovali? Sepište hlavní body správné komunikace s člověkem se sluchovým postižením. Přečtěte si text *Děláme běžné věci jinak* aneb *den v životě osoby se sluchovým postižením*.

Následuje prezentace pravidel ostatním a společná diskuze.

Je také možné rozdělit žáky na 3 skupiny a každá skupina zpracuje odpovědi za jeden hendikep.

Specifika života se zrakovým postižením

Zrakové postižení – omezuje především orientaci v prostoru

Pomůcky:

Jak správně komunikovat s osobami se zrakovým postižením

Děláme běžné věci jinak aneb den v životě osoby se zrakovým postižením

Osobnosti mezi námi aneb slavní se zrakovým postižením

Braillovo písmo

Šátky

Napadlo vás někdy, jaké by to bylo nevidět? Jak byste se dělali běžné věci? Podle čeho byste se orientovali?

- **Instruktažní video: Cesta na zastávku** (přímo pod Metodikami) nebo:

<https://www.youtube.com/watch?v=YjQYLdAFgEA> (1:44 min)

Aktivita 1: Nevidím. Žáci se zavřenýma (nebo šátkem zavázanýma) očima sedí v lavici a zkouší běžné školní činnosti – najít papír a tužku a namalovat svého tatínka, pak papír podepsat v rohu, přichystat si správnou učebnici a sešit, napsat, co má vyučující/ spolužák ten den na sobě.

Následuje společná diskuse, kde žáci sdělují svoje dojmy z předchozí aktivity. Jak se jako „nevidomí“ cítili? Bylo jednoduché splnit zadaný úkol? Co bylo obtížné a v čem by potřebovali pomoc a jakou?

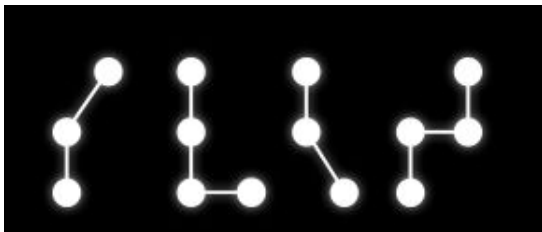
Aktivita 2: Zkus po hmatu poznat známé předměty. Žáci ve skupinách (nebo dvojicích) podávají do ruky jednomu, který má zavázané oči několik různých předmětů... (např. fixa, kolíček, brýle, sušenka, kámen,...) a nevidomý se snaží je rozpoznat a pojmenovat.

Aktivita 3: Poznáš mě podle hlasu? Všichni sedí se zavázanýma očima. Paní učitelka dotykem na rameno určuje různé žáky a ti odříkají stejnou větu (To máme dnes ale krásný den nebo Ukončete nástup a výstup dveře se zavírají či něco podobného... ostatní se snaží určit, kdo zrovna mluvil. (odpovědi si mohou poslepu zapisovat)

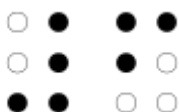
Co bylo obtížné a proč? V čem by byl úkol jiný, pokud by žáci viděli?

Aktivita 4: Braillovo písmo. Žákům rozdáme Braillovu abecedu. Všiml sis někdy malých vyvýšených teček na výrobcích? Zkus se podívat kolem sebe, zda nějaké najdeš (třeba na léčích v lékárně).

Vyzkoušej si přečíst následující logo jedné organizace, která pomáhá zrakově postiženým:

Co je napsáno ve výtahu?

Nadační fond Světluška – pomáhá těžce zrakově postiženým (pořádá sbírkové dny, běh pro Světlušku, koncerty pro Světlušku.....)

Neexistuje pouze jediná „nevidomost“, ale porucha zraku může mít různé stupně i formy. A i bez zraku je možné společně komunikovat!

- Zrakové postižení může mít různé příčiny (vrozené nebo získané úrazem či nemocí)
- Ztrátou zraku člověk přichází o důležitý zdroj informací, který je nutné nahradit jinými způsoby
- Zrakové postižení může mít různý rozsah (od omezení zrakového pole až k úplné slepotě)

Zrakové postižení neznamená obvykle žádnou odlišnost v myšlení, učení nebo prožívání, člověk s postižením má stejná přání a touhy jako ostatní

Lidé se zrakovým postižením mohou normálně žít mezi námi, jen někdy potřebují naši pomoc nebo speciální pomůcky

- Možnost lidí se zrakovým postižením zapojit se do běžného života někdy omezují různé překážky, které je ale možné odstranit

Za člověka se zrakovým postižením považujeme toho jedince, který i po optimální korekci (medikamentózní, chirurgické, brýlové apod.) má v běžném životě problémy se získáváním a zpracováváním informací zrakovou cestou. Ne každý s brýlemi je tedy postižený. A ne vždy je postižení zraku zřejmé na první pohled. Zrakové vady a postižení můžeme rozdělovat do mnoha kategorií podle různých kritérií. Žádná klasifikace však nedokáže dostatečně charakterizovat všechny okolnosti a projevy zrakového postižení. Někdo tak rozlišuje pouze světlo a tmu, někdo má před očima černé tečky a jiný vidí třeba jen polovinu zrakového pole.

Klasifikace zrakových vad:

Podle postižených zrakových funkcí	Snížení zrakové ostrosti Omezení zorného pole Poruchy barvocitu Poruchy akomodace (refrakční vady) Poruchy zrakové adaptace Poruchy okohybné aktivity Poruchy hloubkového (3D) vidění
Podle stupně zrakového postižení	Slabozrakost Zbytky zraku Nevidomost
Podle doby vzniku	Vrozené Získané
Podle etiologie	Orgánové (např. vady čočky nebo sítnice) Funkční (poruchy binokulárního vidění, např. tupozrakost)

Kompenzační pomůcky: Orientační bílá hůl, Vodicí pes, speciální čtečky, psací stoje, audioknihy... viz
Děláme běžné věci jinak aneb den v životě osoby se zrakovým postižením.

Jak můžeme pomoci my?

Aktivita 4: Ve skupinách se zamyslete nad otázkami: Co mohou tito lidé dělat? Mohou sportovat? Znáte někoho takto postiženého? Znáte nějakou organizaci, která pomáhá? Co myslíte, že takto postižený člověk potřebuje? Jak byste s ním komunikovali? Sepište hlavní body správné komunikace se zrakově postiženými.

Přečtěte si text Děláme běžné věci jinak aneb den v životě osoby se zrakovým postižením

Následuje společná diskuse.

Specifika života s tělesným postižením

Tělesné postižení – omezuje pohyb, ale někdy i vzhled a schopnost komunikovat.

Pomůcky:

Zásady komunikace s osobami s tělesným postižením

Děláme běžné věci jinak aneb den v životě osoby s tělesným postižením

Osobnosti mezi námi aneb slavní s tělesným postižením

Měli jste již někdy zlomenou ruku nebo nohu? Potkali jste někoho na vozíku nebo o berlích?

Jak poznáte člověka s tělesným postižením?

- Tělesné postižení může mít odlišné projevy (od vzhledu přes pohybové problémy a někdy i problémy v komunikaci)

Většina lidí si v souvislosti s pojmem tělesné postižení představí patrně někoho na vozíku nebo s berlími v podpaží. Tělesné postižení souvisí s mnohem širší škálou projevů a patří sem i dlouhodobá zdravotní oslabení, která nemusí být navenek vlastně vůbec zjevná. Míra tělesného postižení je tedy u každého člověka různá (kvadruplegik, paraplegik, lidé po amputacích končetin, lidé malého vzrůstu apod.) Znáte někoho, kdo má tělesný hendikep? Kromě lidí ve vašem okolí i mnohé známé osobnosti mají tělesné postižení a i přes to jsou velice úspěšní ve svém oboru (viz. článek Osobnosti mezi námi).

Co může být příčinou toho, že člověk má tělesné postižení?

- Tělesné postižení může mít různé příčiny (vrozené nebo získané úrazem či nemocí)

Postižení jsou buď vrozená (např. vrozené vady, rozštěpy lebky, páteře, nevyvinutí končetin nebo jejich částí, DMO – dětská mozková obrna) nebo získaná v průběhu života (např. deformity páteře, úrazy – zlomeniny, amputace, následky onemocnění – revmatismus, myopatie atd.).

Může člověk s postižením dělat stejné věci jako lidé zdraví?

Samozřejmě! I lidé s postižením normálně chodí do školy, do práce, sportují, nakupují, jezdí na dovolenou a dělají běžné věci jako všichni ostatní. Pomáhá jim v tom často upravené prostředí a množství kompenzačních pomůcek (viz. článek Děláme běžné věci jinak). Těžké tělesné postižení (někdy v kombinaci s další vadou) může omezit život člověka natolik, že je značně či úplně závislý na péči někoho jiného.

Je naše škola bezbariérová?

Jaké jsou případné bariéry pro člověka s tělesným postižením? Bezbariérový přístup znamená přístup bez překážek. Člověk s postižením se tak může v daném prostoru pohybovat bez omezení, vše je mu bez problémů dostupné. Bariéry jsou často architektonické – schody, úzké dveře, vysoko umístěné předměty, obrubníky, nedostatečný manipulační prostor atd. Překážky mohou být i v komunikaci – tělesné postižení může ovlivnit také řeč, které je pak těžší porozumět. Komunikaci ztěžuje i neochota, netrpělivost a mnohé mýty, které o postižení panují.

Tělesné postižení neznamena obvykle žádnou odlišnost v myšlení, vnímání nebo učení, člověk s tělesným postižením má stejná přání a touhy jako ostatní

Lidé s tělesným postižením mohou normálně žít mezi námi, jen potřebují naši pomoc nebo speciální pomůcky

Možnost lidí s tělesným postižením zapojit se do běžného života někdy omezují různé překážky, které je ale možné odstranit

Pomůcky, které nám pomáhají – vozík (mechanický nebo elektrický), dostatek prostoru a žádné bariéry, madla na přidržování, protézy, speciální nádoby, upravené počítače,.... Více se dočtete v textu Děláme běžné věci jinak aneb den v životě osoby s tělesným postižením.

Aktivita 1: Druhá ruka. Zkuste si dělat běžné věci druhou rukou než obvykle. Ruku, kterou píšete, si dejte za záda a za pas (pásek). Zkuste si ... rozepnout a zapnout knoflík, podepsat se, natočit si vodu do kelímku, sepnout vlasy, odemknout zámek,

Co mohou dělat tělesně postižení? (Viděli jste StarDance – jak tam tančili vozíčkáři?)

- **Video: TV spot chodicilide.cz -- akrobat vozíčkář Petr Valchář**
https://www.youtube.com/watch?v=vwMEpRNobW8&feature=emb_rel_end (1 min)

Jak můžeme pomoci my?

- **Instruktažní video „Komunikace“ s vozíčkářem** (přímo pod Metodikami) (1:21 min)

Aktivita 2: Ve skupinách se zamyslete se nad otázkami: Co mohou tito lidé dělat? Mohou sportovat? Znáte někoho takto postiženého? Znáte nějakou organizaci, která pomáhá? Co myslíte, že tělesně postižený člověk potřebuje a naopak co je na obtíž? Jak byste s ním komunikovali? Sepište hlavní body správné komunikace s tělesně postiženými.

Přečtete si text Děláme běžné věci jinak aneb den v životě osoby s tělesným postižením.

Následuje společná diskuse.